

vzema jim posvečujočo moč, odvzema žalostnemu v nesreči tolažbo, odvzema grešniku strah Božji: ubija domovini dušo, život, bitje in obstanek. Da! tako je; zakaj vera je temelj vsakega blagra v domovini, temelj postav, temelj čudoredja, pravice, poštenja, prestola, vlade, svobode, mira, varnosti, sreče in blagostanja. Kdor tedaj želi, da ga mati domovina svojega zvestega in dragega sina imenuje, je treba, da je zmeren do sebe, pravičen do vseh in pobožen do Boga.

A ti Otče! sa neba visine,
Ravnaj sudbu drage domovine.
Ti uputi narode i vlade
Po savjetu neka tvomu rade;
I u čemu prava sreća cvate,
U tom nek se slože i pobrate!
Domoljubje i kršćansku vjeru

Pusti, neka svoj blagoslov steru.
Ta oboje tvoja su dječica.
Nek ih brani tvoj štit i desnica.
Sjedini ih i vodi u slozi,
Prosvietli ih, ravnaj i pomozi,
Da po njima budemo spašeni,
Ovdje sretni, kot tebe blaženi!

Nekoliko od velike potrebe, da se slovenski jezik v uradnije vpelje.

(Dalje).

Opravilo uradov s slovenskim ljudstvom v nemškem jeziku uzrokuje nezaupnost do gosposke in to ne more nikdar v blagor biti ne ljudstvu ne državi.

Kolikrat se sliši glas med ljudstvom: „O, ko bi jaz nemško znal!“ In če ga vprašaš: „Kaj bi bil bolji, ako bi nemško znal?“ dobiš odgovor: „Vedil bi saj, kaj se gospôda v kancelijah pogovarja — kaj z nami ubogimi kmeti počenja; vedil bi, kaj in kako gospôda piše, in vedil bi, na kaj se podkrižam ali podpišem; tako pa, ker nemškega ne znam, gospôda lahko piše, kar hoče, in mi spet pové, kako je pisala, kakor hoče“.

Vzemimo: Koritnikova žena je pametna žena; neče nobene prešerne dekile, zato pa vzame v službo svojo sestro Meta, ki jo dobro pozná, da je zvesta, pridna in pametna dekila. Pa tudi Matija, njenega moža brat, je pameten fant. Pa pès vedi, kako je bilo to, ženske v obližji so jele govoriti, da se Matija in Meta poznata. Kako bi se ne, saj Meta ni prišla iz devete dežele. Koritnica pa pravi: To so babje marne. Toda ljubezen oslepí, da nad ljubljencem slabost in pregreškov ne vidimo. Kdo vé, kako je bilo to; ženske v obližji so jele ob nedeljah v cerkev in iz cerkve gredé glave vkup stikovati in babica babici šeptati, da Meti pri Koritniku bo pogače treba. Kdo vé, kako to ženske vejo, ker jim tega nobeden ne pové? Enega dne Meta dolgo ne ustane, spala je pa v svislih. Ko Meta ustane, grejo stara teta teličku po detelje v svisle in v slami najdejo vogel peče, ki se je iz slame vidila. Teta jo poberó, kar otroka s tem odgernejo, ki je bil ravno kar rojen, pa je bil mertev. Meta je bila pa v zelnik šla za prešiče naberat, al bila je vsa osupnjena, plašna in zamišljena. Ko strela zadene ta novica Koritnika in Koritnico, kar so teta povedali.

Vzemimo: Meta je bila v tej reči nedolžna zunaj tega, kar jo je v drugi stan pripravilo, v čimur pa le Božji sodbi in kazni zapade po cerkveni zapovedi. Vzemimo: ona je vsa nedolžna v tej reči zunaj tega, da ni precej te reči razodela in povedala, kar se je bilo zgodilo, kar ji pa nobeden toliko zameriti ne more, ker je en čas premišljevala, kako bi to sramotno reč razodela.

To pride pred gospôsko in stara teta morajo iti na izpraševanje; iz tega pride, da od tete te besede na belem papirji zapisane stojé: „Ko grém zjutraj teličku po detelje, najdem, da je en vogel peče iz slame gledal. Jaz reva se pripognem, pečo poberem, kar otroka odgernem, pa je bil mertev“.

Po tem pride Meta na izpraševanje in te so nje besede: „Ko sem otroka porodila, sem ga v pečo zavila in v slamo djala, potlej ga še malo s senom pokrijem, in na to se vsedem, in en četert ure ali kaj posedim. Potlej grem v zelnik, prešičem naberat in mislim, kaj mi je začeti“.

Sodnik rečó svojemu pisarju: „Schreiben's: Nachdem ich das kind geboren hatte, so habe ich dasselbe in ein haupttuch eingewickelt, in das stroh hinein gesteckt, noch mit heu bedeckt und mich darauf gesetzt, und so sass ich beiläufig eine viertel stunde lang. Alsdann ging ich in den krautacker, den schweinen futter zu suchen und dachte nach, was mir zu thun wäre.“ *)

Sodnik jo še vpraša, ali je bil otrok živ in keršen? Meta mu beseduje: „Ni bil živ ne, žlahni gospod! kakor je bila podoba, je bil mertev; ni nič sopol, vendar sem ga kerstila, ako bi morabiti le kaj živ bil“. Uradnik jo vpraša, od kod je vode dobila, ker je bila preslaba po njo iti?

Meta pravi: „Jez ne vem, kakošna Božja reč mi je bila; zvečer, ko se vležem, sem bila tako žejna, da sem dvakrat vstala in šla na korito vode pit, potlej pa verč vode s seboj vzamem, da bi jo pila, če bom še žejna, in s to vodo sem otroka kerstila“.

Uradnik ji reče: „Ostaneš pri tem, kar si govorila?“ Meta hitro odgovori: „Da, da, žlahni gospod, jaz zmiraj pri tem ostanem, kar sem govorila“.

Uradnik: „Primi za peró in se podkrižaj!“ Meta: „Da, da, se že podkrižam, kolikorkratov je treba“.

Vzemimo mi zdaj slovenske besede, ktere ste Meta in teta govorile, kakor so same na sebi, in kdo ne bo Koritnikove dekile nedolžne ali saj komaj pregreška krive obsodil, če se tudi pravoslovja ni učil; vzemimo pa ravno te besede v nemški prestavi, in kdo ne bo sodil, da je mislila dekila otroka umoriti, ker se je po nemški prestavi na-nj vsedla, in da ga je res umorila, ako bi bila v otroku vendar kaka iskra življenja bila. Ako hočeš čisto vodo resnice piti, moraš k studentu izvirne besede iti!

Čez kake štiri tedne ali še več gré spet na „fergér“, pa Meta se derži le pervega „fergerja“ in ker je po nemško pisan, ji ga uradnik tako po slovensko tolmači in pravi: „Potem, ko sem otroka porodila, sem ga v aptuh noter zavila, v slamo noter vtaknila, in pokrila sem ga še s senom in sem se na-nj ali gori vsedla, in okol en firteljc ure na njem sedela. — No zdaj ali še ostaneš pri svoji besedi?“

Meta pa: Žlahni gospod, jaz tega nisem govorila — jaz otroka nisem nikoli v slamo vtakovala in skrivala — jaz se nisem nikoli na-nj vsedla — jaz sem reva res v zelnik šla in mislila, kaj mi je začeti, — žlahni gospod, jaz tega nisem govorila in tudi tega nikoli ne poterdim, kar so oni pisali.“

Če pa ljudje kaj takega vidijo in slišijo, ali more biti, da ne bi omagalo zaupanje do gosposke?

Kdo pa to nezaupnost do uradnikov uzrokuje? Morebiti uradnik? Kaj še — ta ne — le nemški jezik v kancelijah in tista gospôda, ki slovenščini ni kos.

Beseda kakega ptujega jezika se ne naučí tjè v en dan po vseh pomenih, ki jih ima, in uradnik je ne more v drugačnem pomenu zapisati in prevoditi, kakor v tistem, v katerem jo vé in zná — ali je tedaj uradnik kriv, da ni besede „na to“ z „hernach“ prestavil, ker se tega nikoli učil ni?

Zatorej odborniki prihodnjega deželnega zbora prizadevajte si, da na Slovenskem ne dobí nobeden cesarske službe, kdor ni slovenščini popolnoma kos, in da se na domači zemlji v kancelijah govori in piše v domačem jeziku.

(Dalje sledi.)

Slovensko slovstvo v letu 1860.

Minulo leto 1860 je rodilo več sadú na našem književnem polji, kakor nekte prejsnih let. Predlanskim je slovenski domoljub le 12 novih bukev pridjal svoji knjigar-nici; poglejmo, koliko lani?

*) To, kar gosp. dopisnik tukaj popisuje, ni izmišljena reč, ampak — Bogu bodi potoženo! — je večidel dogodba, ki smo jo slišali v ljubljanski porotni sodbi.

1. „Novice“. Izhajajo pod vredništvom dr. Jan. Bleiweis-a že 18 let in so med ostalimi časopisi kakor matica med bčelami, ki na vse strani skerbi za blagor svojega ula. S pomočjo najizverstnejših pisateljev slovenskih prinašajo toliko zanimivega in koristnega branja, da jih vsak, kdor jih pozna, visoko čišla in z veseljem prebere in zopet prebira, naj si bo boren kmet ali učen gospod.

2. „Slovenski Glasnik“. Verlo se obnaša že tri leta pod vredništvom Ant. Janežiča v Celovcu; pisan je za izobražene Slovence in pripraven posebno za slovensko mladež, ker prinaša kratkočasne in podučne članke, spisane večidel od dijakov dunajskega vseučilišča.

3. „Slovenski Prijatelj“. Izhaja že devet let v Celovcu pod vredništvom Andr. Einšpieler-a in skerbi vestno za duševni napredek našega naroda.

4. „Zgodnja Danica“. Vredjuje v Ljubljani Luka Jeran. Že 13 let potuje po slovenski zemlji, je skoz in skoz pobožnega obsežka, in je, kakor je „Slov. Prijatelj“ posebno pripraven za duhovne gospode, pripravna za prosto ljudstvo.

5. „Drobtinice“ za leto 1860. 14. tečaj, vredil M. Stojan. Čeravno jih je bil lani mraz poparil, so se vendar zopet okrepcale na veliko veselje slovenskega ljudstva, kteremu so tako potrebne kakor žejni zemlji dež o poletnem vročem času.

6. „Narodnost in slovenstvo“. Spisal J. Rogač. Dokazuje gospod pisatelj v tej knjigi, kako potrebno je čislati narodnost tudi v kersanskem obziru, in koliko pripomore narodna zavednost k pobožnosti in pravi kreposti ljudstva.

7. „Slovenske zdravice“. Zložil Juri Fleišman. Razveselile so vsakega, ki si rad zapoje pošteno pesmico v družbi prijatlov pri kaplji rujnega vinca.

8. „Slovenska Gerlica“; 5. zvezek. Pesmi Prešernove, napevi Mašekovi. Pesnik in skladatelj počivata v hladnem grobu, njune kosti trohniyo pod grudo, oba spita večno spanje v črni zemlji do sodnega dné; ali njuni umotvori živijo med nami, razveseljujejo nam serca, budijo nas k delavnosti in vabijo k posnemanju. Težko smo pričakovali Gerlice, prišla je in prinesla nam zraven medú dosti pelina, opomnivša nas: ni ga več, ki me je poslal k vam!

9. „Slovenska Gerlica“; 6. zvezek. (Kakor pri 5. zvezku).

10. „Pesmi“. Zložil Fr. Cegnar. Ime slavnega pesnika je toliko čislano po vsi Slovenii, da ga vsak domorodec z radostnim spoštovanjem izustaje.

11. „Pesmi“. Zložil Miroslav Vilhar. Zaslužijo, da se po izverstnosti svoji uzporedijo s Cegnarjevimi.

12. „Nemško-slovenski slovník“. Vredil Mat. Cigale. Imenitno in prekrasno delo, o kterem so naši časopisi že govorili o svojem času.

13. „Porodoslovje za babice“. Spisal dr. A. Valenta. Neprecenljiva knjiga, ktera žuga spodriniti marsiktero staro neumno baburino in ohraniti nekteri materi zdravje ali celó življenje. Enakih bukev še ni imelo Jugoslavenstvo; tako so umevno pisane, da jih lahko razume vsaka kmečka ženska.

14. „Slovenski koledar 1861“. Spisal Peter Hincinger. Kakor prejšne leta, nam je tudi letos dobro došel koledar, ki hrani v malem predalčku mnogo podučivnih pa tudi zabavnih stvari.

15. „Pratika vélika“. V imenu kranjske gospodarske družbe za prosto ljudstvo spisuje dr. Bleiweis. Knjižica, ktere kupiti ne zamudi noben kmet in malokteri gospod.

16. „Ljubice“. Četvorka po slovenskih napevih za klavir zložena od Fr. Blažka. Lepo darilo našim krasoticam.

17. „Občna povestnica“. Spisuje Miha Verne. Doklada Novic. Utegnila bi dobro streči pri podučevanji v gimnazijah po ustrojenji šol po cesarskem ukazu.

18. „Slovenske večernice“, I. zvezek. Izdaja društvo sv. Mohora, ki je krepko stopilo na noge po večletnem pešanji. Donašajo „večernice“ obilo število mičnih pripovedk in podučnih spisov za prosti narod.

19. „Slovenske večernice“ II. zvezek. (Kakor pri prvem zvezku).

20. „Družtveni Koledar 1861“. Tudi prostemu ljudstvu namenjen od društva sv. Mohora.

Dalo bi se navesti še nekoliko molitvenih in bukev pobožnega obsežka.

Gospodarili smo dobro, Bog daj, da bi k letu še boljše. Od izhoda nam ustaja zarja; ne zamudimo delati dokler je dan, da nas ne prehití noč nemila! A. K. Cestnikov.

Dopisi.

Na Dunaji 7. jan. * — Čeravno nas Slovence deržavnopravne razmerja nekako ločijo od Horvatov, vendar nam pravi serce, da oni so naši pravi bratje in da njihna sreča je in bo (če ne naravnost, vsaj posrednje) tudi naša sreča. Kar se za-nje veselega prigodí, mora oveseliti tudi nas. Z veliko radostjo smo torej zaslišali novico, da je presvetli Cesar gosp. dvornemu svetovavcu baronu Metelu Ožegović-u, možu krepke neomagljive volje in prostranega znanja, enemu izmed prvih horvaških domoljubov in prijatlov slovanske omike, podelil častni naslov ekscelencije in službo stanovitega deržavnega svetovavca. Od tako globoko prepričanega in serčnega rodoljuba, ki srečo Avstrije le v resnični enakopravnosti vseh njenih narodov vidi, smejo ne le Horvatje, temuč Slovani sploh in zlasti Slovenci, pa tudi drugi narodi, ki jim je mar za obstanek Avstrije vsem plemenom enako pravične, pričakovati za terdno, da bo o vsaki priliki v sejah stanovitega deržavnega svetovavstva in v velikih zborih pomnoženega deržavnega svetovavstva (zoper katero se sicer nekteri narodi zlasti Magjarji upirajo, ki je pa vendar neogibno potrebno za veljavo, moč in edinost našega cesarstva) krepko njih zadeve in svete pravice zagovarjal in branil. Če so se Horvatje v zadnji dobi svoje lastne časti in veljave zavedli, da z Magjarji govoré kakor narod z narodom (Bog daj, da bi se tako deržali tudi zanaprej!), mora se zlasti pripisovati temu prevzvišenemu gospodu, kteri se je, bi djal, odkar je živ (sosebno pa v ogerskih deželnih zborih do leta 1848) bojeval zoper lakomno in krivično magjarstvo, med tem ko je poštene, drugim pravične Ogre vedno čislal. Njegove so namreč tiste misli, ki jih je časnik „Agrar Zeitung“ v listih 274 in 275 l. l. zastran zveze med Ogri in Horvati na znanje dal in kterih kratek posnetek je ta-le: Od nekdej so Horvatje in Slavonci imeli samostalno deželno upravo in v ogerskem deželnem zboru je bilo samo njih kraljestvo kakor kraljestvo samostalno po odbranih možéh namestovano. Še le po tem, ko je magjarski jezik v ogerskem deželnem zboru spodrinil latinskega, in ko je ogerski zbor po premoči magjarske večine začel spodkopavati samostalno upravo horvaško-slavonskega kraljestva, unel se je zavolj narodnosti, kakor drugač ni bilo mogoče, hud prepír med obema narodoma. Da bi se ta žalostna razpirtija ne povernila, mora Horvaška in Slavenska z Dalmacijo imeti svojo, od Ogerske popolnoma neodvisno deželno upravo v političnih in pravosodnih rečéh na vseh stopnjah, toraj tudi posebni najvišji dikasterij pri dvoru presvetlega kralja, se vé da svoj lastni deželni zbor; ker drugači ni mogoče ohraniti slovanske narodnosti niti samoupravstva. Da bi pa med Horvati in Ogri vendar ostala zveza, kakoršne je potreba obema za obrambo narodnosti in svobode zoper kterega koli napadnika, in da bi se deželne naprave in postave obeh narodov preveč ne razšle ena od druge, svetuje omenjeni sostavek, da bi horvaško-slavonski zbor iz svoje srede odbiral po nekoliko mož, kteri bi se zastran vkupnih zadev in reči postavodavstva pomenjali z enacimi odborniki